

2. Ницше Ф. Весёлая наука // Так говорил Заратустра / Фридрих Ницше; [пер. с нем. Ю. Антоновського, К.А. Свасьяна ; предисл., примеч. К.А. Свасьяна]. – М. : Эксмо, 2007. – С. 305– 548.

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОБДАРОВАНОЇ МОЛОДІ

Сердюк Г. А.

*аспірантка Інституту професійно-технічної освіти
Національної академії педагогічних України,
заступник директора з навчально-виховної роботи
Чернігівського обласного педагогічного ліцею
для обдарованої сільської молоді
м. Чернігів, Україна*

Створення сприятливої морально-психологічної атмосфери для формування особистості – підґрунтя для розвитку предметних, ключових компетентностей здобувачів освіти, а значить і для стимулювання інтелектуального пошуку. Процеси самопізнання, самореалізації, самовдосконалення, самоосвіти обдарованої молоді потребують відповідного освітнього середовища для підтримки. Нова парадигма розвитку системи старшої профільної школи визначає необхідність змін щодо підходів, принципів, змісту, методів, форм та технологій організації педагогічної діяльності. «Профільна середня освіта – третій рівень повної загальної середньої освіти, що передбачає виконання учнем вимог до результатів навчання, визначених державним стандартом профільної середньої освіти» [1, розділ I, ст.4].

Модернізація форм і методів навчання з пріоритетом розвитку дослідницької компетентності сприяє формуванню особистості, здатної критично мислити, реалізувати свої пізнавальні інтереси, спираючись не тільки на допитливість але й використовуючи весь інструментарій для розвитку дослідницьких умінь і навичок. Формування дослідницької компетентності в старшокласників профільної школи успішно здійснюватиметься через застосування інноваційних підходів до організації освітнього процесу. Завдання профільних ліцеїв – забезпечити умови для реалізації інтелектуального потенціалу здобувачів освіти, гарантувати наукову насиченість змісту освіти відповідно до профілю навчання, усіляко сприяти особистісному, інтелектуальному, творчому розвитку здобувачів освіти. Освітнє середовище, у якому створені сприятливі умови для реалізації здібностей та обдарувань, – основа для формування гармонійної особистості. Організація дослідно-орієнтованого навчання,

в основі якого дослідницька діяльність, сприяє розвитку дослідницької компетентності у виконанні дослідницьких навчальних завдань. Дослідно-орієнтоване навчання розвиває компетентності, необхідні для здійснення навчально-дослідницької, дослідницько-експериментальної, наукової діяльності.

Розглянемо основні вимоги щодо розвитку дослідницької компетентності, які визначені Стандартом спеціалізованої освіти наукового спрямування і можуть слугувати певним орієнтиром для організації роботи з метою формування відповідної компетентності в учнів, які поглиблено вивчають профільні дисципліни [3]. По-перше, це здатність здобувачів освіти застосовувати в дослідницькій діяльності теоретичні та емпіричні методи дослідження, а саме: аналіз і порівняння інформації, систематизацію, узагальнення та класифікацію інформації. Це вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, критично оцінювати інформацію, проводити емпіричні дослідження відповідно до галузі знань. По-друге, це готовність здобувачів освіти здійснювати пошук, технічну обробку, узагальнення та застосування інформації, що передбачає пошукову діяльність, роботу з текстами та джерельною базою, з понятійним апаратом. По-третє, ідеться про можливість учнів організувати власну дослідницьку діяльність, планувати та провадити її, аналізувати та контролювати її результати. Для цього треба вміти визначати мету та завдання дослідження, розв'язувати дослідницькі навчальні завдання, планувати, організувати дослідження, здійснювати взаємооцінювання та самооцінювання результатів, розуміти практичне застосування проведеного дослідження, здійснювати проектну роботу. Не менш важливо, по-четверте, ефективно взаємодіяти (письмово та усно формулювати свої думки, вести дискусію, діалог у процесі спільної діяльності або під час презентації результатів тощо). Отже, необхідно володіти навичками створювати письмові тексти та усні висловлювання науково-дослідного змісту, брати участь в обговореннях і дискусіях, формулювати запитання, співпрацювати в малих групах, презентувати результати. Дослідницька компетентність на цьому рівні передбачає вміння спілкуватися іноземною мовою (відповідно до напрямку діяльності). Варто зазначити, що здатність до продукування нових ідей та нестандартного розв'язання дослідницьких навчальних завдань – це чи не найпотужніша складова дослідницької компетентності. Володіння методиками та прийомами стимулювання своєї творчої активності, аналіз помилок необхідні для подальшого розвитку особистості дослідника. При цьому важливо володіти навичками регулювання свого емоційного стану.

Тому перед освітнім закладом, який визначає пріоритетним розвиток дослідницької компетентності, стоїть завдання – забезпечити такі педагогічні умови, які б сприяли формуванню дослідницької компетентності здобувачів освіти старшої профільної школи. На особливу увагу

заслугує система відбору здобувачів освіти. Важливим етапом є діагностичне вивчення освітніх запитів учнівства. Вивчаються результати дослідницької діяльності учнів, які вони демонстрували в базовій школі, що дає можливість отримати інформацію про рівень розвитку дослідницьких умінь у старшокласників. Оскільки наука як особлива сфера людської діяльності вимагає певних якостей (високий рівень пізнавальних інтересів і мотивації, цілеспрямованість, спостережливість, ініціативність, пунктуальність, ретельність, відповідальність і надійність, комунікабельність, доброзичливість, честолобство та ін.), то актуальним є діагностування відповідних особистісних якостей здобувачів освіти. Для визначення пізнавальних інтересів учнівства Чернігівського обласного педагогічного ліцею для обдарованої сільської молоді Чернігівської обласної ради на початку навчального року було проведене анкетування 85 десятикласників, за результатами якого можна оцінити досвід здобувачів освіти в навчально-дослідній, науково-дослідницькій, художньо-творчій діяльності. Наприклад, 18,8 % учнів не мають досвіду виконання лабораторних, практичних, семінарських і самостійних завдань, контрольних робіт, які містять елементи проблемного пошуку, 29,4 % – досвіду виконання завдань дослідницького характеру під час вивчення навчальних дисциплін, 41,2 % учнів бракує досвіду участі в різних видах навчальної практики, що мала дослідницький характер, 61,2% – у підготовці й реалізації навчальних проєктів, 67,1 % здобувачів освіти ніколи не брали участі в наукових предметних гуртках, 85,9% – проблемних групах, секціях, 67,1% – роботі лабораторій з вивчення певної теми, 45,9% – не виконували самостійних досліджень, 91,8% – не проводили дослідження в межах творчої співпраці з іншими освітніми закладами, 91,8 % – не брали участі в роботі інформаційно-аналітичних, культурологічних центрів, 87,1% – у науково-практичних конференціях, 65,9% – не мають досвіду написання статей, доповідей, інших публікацій, 96,5% здобувачів освіти ніколи не брали участі в підготовці і захисті науково-дослідницьких робіт МАН, 24,7 % – у I етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових навчальних дисциплін, 41,2 % – у II етапі, 78,8 % – у III етапі. На питання про те, чим би учні найбільше хотіли займатися в ліцеї, 70,1% респондентів називають поглиблене вивчення профільних предметів, 37,6 % – дослідницько-експериментальну роботу, 28,2% – винахідницьку, 24,7% – дослідницьку, 20 % – пошукову, 18,8 % – наукову, 11,8 % – конструкторську, 10,6 % – науково-технічну роботу.

Узагальнюючи отримані результати, працюємо над створенням освітнього середовища, яке б задовольняло запити обдарованої молоді регіону в поглибленому вивченні профільних предметів та набутті компетентностей, необхідних для подальшої навчально-дослідницької, дослідницько-експериментальної, наукової діяльності здобувачів освіти.

Змінюються акценти, визначаються напрямки діяльності вчителів та учнів, які, здійснюючи спільний процес пізнання і відкриттів, набувають розвитку дослідницької компетентності. За майже 27-річну історію ліцею більше 200 випускників ліцею захистили кандидатські дисертації. Науково-дослідне навчання передбачає розроблення та впровадження нових освітніх технологій і форм організації освітнього процесу. Якщо цілеспрямовано формувати всі компоненти дослідницької культури старшокласника, то можна не тільки гармонійно та ґрунтовно вивчати профільні предмети, реалізувати пізнавальні інтереси, творчі запити, духовні та емоційні потреби, а й здобути ті навички, які будуть необхідні у XXI столітті, щоб перейти від освіти, яка вчить відтворювати знання, до освіти, яка вчить застосовувати їх у житті.

Література:

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [офіційний веб портал]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>, вільний. – Назва з екрана.

2. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2006. 206 с.

3. Стандарт спеціалізованої освіти наукового спрямування [Електронний ресурс] // Міністерство освіти України: [офіційний веб портал]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-specializovanoj-osviti-naukovogo-spryamuvannya>, вільний. – Назва з екрана.

ОРГАНІЗАТОРСЬКА ФУНКЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Слущкий Я. С.

кандидат педагогічних наук

викладач циклової комісії гуманітарних дисциплін

Донбаського державного коледжу технологій та управління

м. Торезьк, Донецька область, Україна

докторант ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

м. Слов'янськ, Донецька область, Україна

Розвиток національної системи соціально-педагогічного супроводу іноземних студентів є важливою складовою їх інтеграції до соціуму, що забезпечить мінімізацію ймовірних проблем, пов'язаних із впливом культурного шоку.